

HRVATSKA RIEČ

Prodajna cijena: na godinu K. 12 — Za 6. godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 saviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Neifrancirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Novi ban.

Kako smo obaviješteni, imenovan je banom Pavao barun Rauch. Sin je to onoga Raucha, koji je god. 1868. uzakonio nagodbu ugarsko-hrvatsku. Borba Magjara za prevlast u Hrvatskoj izniela je na površinu Raucha oca, a ova ista borba eto iznaša i sina. Otac je imao da tvrdom šakom nametne Hrvatima nešto, proti čemu su se oni borili, a to ima da učini sada i sin. Rakodczay nije mogao, hoće Rauch. Tako misle Magjari, ali je sva prilika, da ostanu razočarani.

Borba za nagodbu i proti njoj traje već skoro pedeset godina. Uzakonio se nagodbu za prvi put god. 1867., odnosno za Hrvatsku god. 1868. Ista se produljivala god. 1877., 1887., na deset godina liepo redovito, parlamentarno. God. 1887. već to nije išlo. U Austriji se stvorio § 14., samo da se uzmagne od godine do godine bez parlamenta produljivati nagodbu. U Ugarskoj su padale vlade, promijenjivali se ministri, dok napokon nije došao Beck i Wekerle, koji su imali najdalje kroz god. 1907. redovitim parlamentarnim putem uzakoniti novu nagodbu.

Oni su, kako je poznato, u tom uspjeli. I bečki i peštanski parlament glasovao je nagodbu, pače već je ona i sankcionirana. Nego taj uspjeh nije sjajan, a ne može imati ni trajne vrijednosti, jer ga se provelo putem velikih popuštanja, velikih samopripora, a kad to nije pomoglo, upotriebilo se i silu.

Dugo bi sada bilo opetovati sukobe dvora sa Magjarima, borbe raznih njihovih vladu sa opozicijom, jer to nam je još svima prilično u pameti, a dosta je da se sjetimo, da je ta opozicija magjarska došla na vladu i da je baš ona morala doći na vladu, ako će nagodba proći.

U Austriji pak vlada je bila prisiljena uvesti obće pravo glasa, samo da pripravi parlament, koji će riešavati samo ekonomske zadatke bez osvrti se tobože na narodnosne borbe; pa i s tim parlamentom ona je veoma teško uspjela, i to nakon što je popustila svima po štogod, nakon što je stvorila novih ministarstva i obćala svakom narodu po štogod.

U Ugarskoj i u Austriji morale su uza sve to današnje vlade upotriebiti silu i protuzakoničnost proti Hrvatima da proturaju nagodbu. Za borbu u Pešti znamo kako je išla: ciele nagodba glasovana je u jednom paragrafu! Za Beč trebao je prešni predlog Chiarie, ako će da ju proturaju. Pa i poslije toga trebalo je toliko obećanja, popuštanja i ponizivanja, da se predobiju mnoge stranke, koje su bile i jesu proti današnjoj nagodbi. Nego uza sve to vladam je uspjelo izvršiti svoj zadatak. Nagodba je tu; za deset godina ona je zakon.

To može služiti vladama austrijskoj i ugarskoj kao utjeha, ali vidjeć sve to već po-težkoće, na koje uzakoničenje nagodbe austro-ugarske svaki put nailazi, vidjeć zadnje napinjanje, koje su vlade razvile, mi mislimo, da je ovo zadnja nagodba, koju su Austrija i Ugarska sklopile. G. 1917. bit će posve drugačije nego 1907.

Stranke, koje su za odcepeljenje od Austrije, u Ugarskoj će napredovati i jačati se; stranke, koje su za samostalnost svojeg naroda, i u Austriji će do tog doba biti mnogo jače. Iste socijalne stranke morat će da posvete veću brigu narodno-državnom oslobodjenju, jer samo u nezavisnoj svojoj državi mogu narodi doći do pravog i potpunog društvenog uređenja. Ove socijalne stranke, ako će da odgovore svojem zadatku, ne smiju podnositi verige, koje sapinju razvoj potlačenih naroda. One će morati da štite prava naroda.

Od potlačenih naroda pri ovom poslu nagodbe ostao je kao uvijek do sada hrvatski narod najviše žrtvom. On je jedini u monarhiji, koji je htio da se do kraja bori proti svom ugnjetavanju, pa je i jedini, na kojega je ova borba silom okolnosti prošla. On ju mora uzdržati, jer mu je položaj takav.

Ban Rakodczay bio je postavljen svrhom, da ovu borbu Hrvata sprieči, ali nije mogao, nije imao zaledja u narodu i pao je. Dolazi Rauch sin, da spasava za Magjare njihovu moć u Hrvatskoj, kao što je bio došao Rauch otac i Magjari za stalno polažu u sina iste nade, koje su bile postavljene u oca, ali u tom se

oni varaju u koliko nisu više ona vremena od god. 1868. Od onda do danas ima četrdeset godina, a u toliko doba promjeni se ljudstvo u mišljenju i u djelovanju. Danas uza sve unutarne opriečnosti, stranke su u Hrvatskoj prilično na čistu o svom zadatku, navlastito prema tuđinskim prhoćevima. Danas stranke znadu da je borba za nezavisnost naroda ograničena na sam narod i da ju on mora pobjedonosno izdržati, ako ne će da propadne u magi, državi.

Istina je, da se u Banovini još previše čuti moć magjarskog ministra, istina je, da tamo ima još previše ostataka puzačke magjarske politike, istina je, da je ta puzačka politika izniela na površinu magjarona Raucha, ali opet je istina, da je ovo jedan od zadnjih pokušaja te politike u Banovini. Nikad kao do sada i tako često nije se hodočastilo u Peštu, nije se toliko dogovaralo, ugovaralo sa svim mogućim političkim ljudima. Pa ipak nije se uspjelo, nego da se iz ropolarnice izvuče magjaron, koji je već svojim imenom omražen u narodu.

Ime Rauch koliko je jamstvo Magjarima da će se provadjeti u Banovini magjarska misao, toliko je dokaz, da drugih nije bilo, koji bi se toga prihvatili. A već te okolnosti su dostatne za tvrdnju da ban Rauch ne će biti sretniji od bana Rakodczaya. On može banovati, ali u svom cilju uspjati ne će, jer će narod dokazati, da mrzi magjarsku robsku politiku i da će u borbi uztrajati dok se od te politike oslobodi. I tako se može dogoditi, da Rauch bude zadnji kako je Rauch bio i prvi nagodbeni ban. Može biti kroz ovo deset nastajućih godina i drugih banova, ali da će koji doći na to mjesto namjerom kao i Rauch, da gvozdenom šakom uzdrži nagodbu kao najsvetiji zakon, da će drugi koji ban biti onakov magjaron kao što je Rauch, nije moguće. Jer misao magjarska je na umoru i mora umrijeti. Uzkriliti što je već umrlo, nije moguće. Ban Rauch bit će samo najočevidniji dokaz, da se prošla vremena ne vraćaju i da narod trajno žive i proživljuje posve lahko sve umjetne tvorevine.

Umjetna tvorevina je danas i ban hrvatski i sve ono, što on može poduzeti na temelju te tvorevine, kao što je nagodba između Ugarske i Hrvatske. Ta svak zna i vidi, da će se izborni red morat prije ili kasnije proširiti, da će i u Banovini i u Ugarskoj morat doći do obćeg prava glasa. A onda što je ban Rauch ili njemu koji slični, što je ministar predsjednik prema narodu? Što će oni u zemlji, gdje će sve listom biti u zakonodavnom tielu proti njima? Zar će moći uzdržati se silom?

Istina je, da tog izbornog reda još nema. Narod još nema skoro nikakove vlasti, pa za to može biti banom Rauch i svak, koga hoće ministar magjarski. Ali je istina također, da to još ne će dugo trajati, jer se obće izborno pravo mora uvesti. Za što dakle dolazi Rauch? Da provede izbore po sustavu Khuenovom, da stvori jaku magjarsku stranku, da uvede u Hrvatskoj magjarski jezik?

Bit će od svega toga po malo, a stalno je, da on dolazi na bansku stolicu glavnim zadatkom, da bilo milom ili silom ojača u Hrvatskoj misao zajednice sa magjarskom državom, da učvrsti sustav, koji je nagodbom stvoren. Da on u tome ne će uspjati više je nego sjegurno, jer proti današnjem sustavu u monarhiji je sve, što je zdravo, a osobito je proti tomu polovica Ugarske i ciele Banovina.

Propast današnjeg sustava ne će zapriečiti ni Weckerle, ni Rauch ni nijedan državnik, jer čim narod malo slobodnije odahne, čim se počme kretati i sudjelovati u javnom životu taj sustav je srušen. Moguće da će Rauchu tu slobodnu kretanju i radnju naroda uspjati za svoje vrijeme spriečiti, ali trajno u tom on ne će uspjati. Ni on ni drugi.

Do malo će biti izbori u Banovini po strašno skućenom izbornom redu. Ako tu narodnim strankam uspije pobjeda, Rauch se može odmah na banstvu zahvaliti. Magjari mogu za uvijek odbaciti sanje jedinstvene države, a vlastodržci mogu se godine 1917. pripravljati na posve druge državne tvorevine u monarhiji. Do toga Hrvatima ne ostaje drugo, nego suz-

bijati tuđinske pohote i pripravljati se na borbu proti cielom sustavu i ovaj i onkraj Litave.

Sirotinjski sudovi.

Iz srednje Dalmacije primamo:

Pred nekoliko godina bila je zauzela neka „manja“ našu sudska vlast oko preustrojstva pupilarnih odjela; mislilo se, da će se tim preustrojem doskočiti raznim zloporabama i pomoći siročadi u pogled razvitka i unapređenja njihovog ekonomskog stanja. U tu svrhu počelo se odmah pomnoženjem kancelarijskog osoblja pri odnosnim odjelima i sastavljenjem raznih registara, a tamo i amo gdjekojom pupilarnom revizijom. Tim se bilo počelo, a na tom se i ostalo! U registre se sliedi unášati kronološkim redom prijavljenu siročad; od pupilarnih revizija ili se odustalo ili se obave površno u desetak redaka, a da se i ne poprimi nikakva zaključka; kancelarijsko osoblje, dodijeljeno pupilarnim odjelima, služi kao „pručvna zaklada“ za popunjavanje mjesta, od potrebe do potrebe, pri drugim raznim odjelima.

Pupilarnim odjelom imao bi da upravlja poglavica kotarskog suda, dočim se faktično nalazi pod upravom najmladjeg i najneiskusnijeg pristava, a više puta i prislušnika, kojem bi imao da bude povjeren nazor nad upravom stanja tolikih biednih sirota.

Viša sudska vlast običaje slati u ove predjele teko izpitane sudce (pristave), koji pri prvom imenovanju moraju da se prime kojemu-druga mjestu, ali netom su stalno imenovani, bore se dušom i tielom, da se oslobode ovog neugodnog im ambijenta, pak se natječu na druga mjestu, u kakav grad ili makar u kakvu varoš pri moru, a u ovim se mjestima smatraju na kušnji i pivremenim.

Koje čudo dakle, da pri ovakovim prilikama totalno zanemare dodijeljen im odio, a više puta ako to i ne čine, nisu u stanju da pupilarnim odjelom upravljaju, jer ne poznaju stranke, ne poznaju običaje, ne poznaju odnošaje zagorskih krajeva; a poznanje odnošaja prvi je uvjet za svaku dobru upravu. Poznavao sam sudaca do-dijeljenih sirotinjskom odjelu, koji nisu znali koliko nosi jedina kvarta, koliko jedan varčak; koji nisu znali što je motika vinograda, što li dan oranja, — a tim je ljudima povjeren nazor nad upravnim stanja maloljetnika! Oni bi imali da odobre račune, što štitništvo ili skrbiništvo prikazuje svake godine pupilarnoj vlasti!

Po mojem mnenju — tužno je priznati, ali je živa istina — da je sama institucija sirotinjskog suda — prama obćojem zakonima — daleko štetnija sirotam od makve hrdjave godine!

Obstrukcija, koja se vodi sa strane pupilarnih sudova javnome prometu i međusobnom saobraćaju, prolazi svaku granicu, a to se tim više osjeća kod nas, gdje je pomor poglavica obitelji razmjerno mnogo veći nego drugodje, te i broj sirota nadmašuje onaj drugih krajeva Dalmacije, a stanja malena.

Pri sklapanju raznih ugovora (kupoprodaje, mjenja, zadužnica itd.), pri kojim su zanimane sirote, potrebit je ciele brokratski aparat, koji s jedne strane otežava privedenje posla kraju, otežu ga od mjeseca do mjeseca, od godine do godine, a s druge strane obterećuje sirote takvim i tolikim troškom (za izvide, sastavljanje zapisnika, procjene, mjenja, molbenice, nacrte itd.), da više puta troškovi nadmaše vrijednost predmeta!

Suvišno je niti da rečem, da sve troškove podnašaju maloljetnici, jer ili se sklappaju pogodbe u tobožnju njihovu korist, tad oni nose troškove, ili oni nešto prodaju, tad troškove plaća kupac, ali ih ovaj znade i naknaditi na cieni predmeta kupoprodaje.

Svemu ovom moglo bi se makar donekle da doskoči i pomogne, kad bi sudske upravne vlasti stavile da upravljaju sirotinjskim odjelima stalni sudci, odredjeni naročito i samo za taj odjel, po mogućnosti rođeni u onim krajevima, gdje su postavljeni te bi poznavali i osobe i običaje, ili koji bi se makar obvezali, da će ostati u odnosnom mjestu i na odnosnom odjelu više

godina, te bi naučili mjestne običaje i prilike, a upoznali osobe i odnošaje. Suviše bi se, osobitim zakonom, imao da povisi djelokrug i nadležnost sirotinjskog sudca pri kotar. sudovima, a da se stegne nadležnost okružnih sudišta u tom smjeru, čija je djelatnost sada izključivo formalne narave.

Ovoliko sam nabacio letimice, premda u nazočnom predmetu mogla bi da bude izštampana ciele jedna knjiga, a gospoda u sjajnoj zadarskoj palači mogla bi se lako da o svemu ovom uvjere, kad bi poslali na lice mjesta čovjeka, koji bi malo više važnosti davao gorkoj istini i praktičnosti, nego pravilnom vodjenju niemih registara i kojekakvim drugim formalnostima. X.

Diplomatsko komešanje.

Istodobno, dok Porta vodi oporbu proti velevladama radi produženja mandata sadašnjih tuđih mandataru u Mačedoniji, šire se vijesti iz Carigrada i Pariza, da su se Mladoturci sdružili sa Armenicima radi zajedničke akcije proti današnjem regimu u Jildisu. Armensko društvo „Drošank“ i turska društva „Ligue ottomane de l'initiative privee pour decentralisation et constitution“, kao i „Comite ottomane de l'union et progres“ idu za tim da se, uništivši absolutizam u Turskoj, uvede i u ovoj zemlji konstitucija, biva parlament, koji bi kontrolirao vladu po europskom uzoru.

Sdruženju ovih društava europska štampa nije dala nikakva osobita značenja. Ona ga je na prosto zabilježila u kronaci, poprativši ovu viest dapače sa Ironijom, kao da se iz ovoga jajeta ne bi moglo izći zdravo pile. Otomanska ga štampa nije ni spomenula. Njezin je muk shvatljiv. Tko je kada imao prigode, da mu se pročita i protumači jedan broj ma kojeg otomanskog lista, on se je osvjedočio, da kod uređenja istih vlada Khuenov duh još više nego je za vrijeme njegove tiranije vladao u Hrvatskoj.

Otomanska štampa se smije ni rieći da pisne o mladoturkom pokretu, osim kad tak i kad javi, da je ovaj ili onaj mladoturki izdajca bio uapšen, i kažnjen. To je njezina zadaća! Ovu su joj postavili njezini vlastodržci i njoj ne ostaje drugo, do bi pokornog pokorenja.

Kod europske su štampe drugi razlozi, da šuti, odnosno da omlatava mladoturški pokret, a s njim i zadnje udruženje Armenaca i Mladoturaka. Svako li eventualno hvaljenje ovog pokreta bilo na uštrb diplomata europskih velevlasti u Carigradu. Ne samo da bi manjio njihov ugled, da li bi se tim otežavala i njihova zadaća kod portina dvora.

Mladoturški pokret osudjuje reformatornu akciju u toliko, u koliko ovu akciju nije znala preuzeti u ruke sama Porta, te ju energično proizvesti, a da pri tomu nije dozvolila velevladama da zabodu svoje prste u njezine intere stvori. S toga uprav razloga predbacuju Mladoturci slabost i popuštanje Sultanovim doglavinicima ne samo u sadašnjim danima, da li i za vrijeme protuturske borbe sa strane Bugara i Srba. Oni su uvjereni, da su upravo neznanje, mlahavost, lakoumnost i udobnost carigradskih Sultana i njihovih doglavinika krivi tomu, da je tursko carstvo kroz zadnjih pedeset godina moralo izgubiti toliko zemljišta u Europi. A jer se izgubljeno ne da više postignuti natrag, to zahtjevaju Mladoturci konstituciju, kojoj bi se dala prilika, da sama može braniti još ono malo turskoga zemljišta u Europi.

Uzprkos svih progona sa strane Porte proti Mladoturcima, njihova sa ideja širi tajnim sredstvima. Ova se je razgranila po cielej Mađoj Aziji, tako da se i zadnji sukob njemačko-muslimanske politike pripisuje uplivu mladoturških pristaja u zemlji, koji od vajkada upozorivahu narod, da ne vjeruje prijateljstvu berlinskog dvora.

Bilo kako bilo sdruženje mladoturških i armenskih društava ne će jamačno mirovati. Svakako je hvaljevredna izjava zajedničkog komiteta, da će njegova zadaća biti nastojati poraditi oko armenskog i muslimanskog življa, da se unaprieda bude čuvati svakog pokolja, a da

priladnici oih vjeroispoviesti budu medjusobno živiti u slozi i ljubavi.

Nego dok ova viest nije zanimala evropsku štampu, to je ova posvećena odpora Porte, da ponovi imenovanje sadašnjih mandatarate velevlasti u Macedoniji, čak i uvodnih članaka, koji se slažu u jednoj ideji, kao da su bili nadahnuti od jednog duha, da je Porta name, okljevanjem ponavljanja imenovanja sadašnjih pouzdanika velevlasti jedino htjela dobiti nešto vremena, da se odulji proizvodjanje justicne reforme.

Nu u tom odlutjenju ne vidi evropska štampa nikakva probitka po Portu. Justicne se reforme moraju provesti. Velevlasti su željele, da provadjanje istih počne po mogućnosti već početkom nove godine. Izgleda da je nota velevlasnih poslanika u Carigradu, koja se je pred nekoliko dana imala predati Sultanu, bila stavljena u tom smislu. Doduše ima novina, koje hoće da je Sultan odma saznao osnovne velevlasti, te da je namah pokušao u Rimu i Beču krugove za vlastite planove justičnih reformi, ali kad se je tako odvratio turskom ministru financija — koji je Armenac i kršćanin — onda da Porti nije ostalo drugo sredstvo već predložiti velevlastima da se izmijene njihovi sadašnji mandatarati u Macedoniji, e da bi na ovaj način prisilila velevlasti, da ipak stupe s njome u dogovore glede justičnih reformi.

Spomenuta nota nije bila predana Sultanu. Jedni uvijidaju u tomu neku pobjedu Porte. Drugi naprotiv otvoreno izjavljaju, da ovdje nama govora o kakvoj pobjedi, ni o porazu, već da vlasti ne će da pobrkaju pitanje mandatarata, i stoga razloga da ne misle izručiti Porti spomenutu notu glede provedenja justičnih reformi prije nego bude riješeno pitanje ponovljenja mandatarata.

Nu koliko god ova izjava hoće da opravda neizručiti note Porti, ipak izgleda, da je Porta sa svojim zahtjevom, da se promjene osobe kod već obstojećih institucija u Macedoniji, postavila klin između Marschallova dvora i Ildjisa. Svakako je najnoviji spor između velevlasti i Porte uzrujao malo kabinete Beča i Petrograda, pa se rješavanje istoga očekuje sa osobitim zanimanjem u svim diplomatskim krugovima, koji su već sada mnijenja, ne bude li se Porta sliepno pokoriti zahtjevu note i namah početi se provedenjem justičnih reformi, da je nadaošao momenat, da se podieli zapovied austrijskoj vojsci, da preko Srbije maršira u Macedoniju.

Osvrt na sjednice centralne ribarske konferencije.

(Vidi br. 200.)

14. Zaklada za ribare i ribogojce.

Krišch u posebnoj brošuri dokazao je nepobitno, da je svota od 100.000 K., što ju je ministarstvo stavilo na raspoloženje u ovu svrhu, premalena obzirom na siromaštvo naših ribara, kojima treba brze i jake novčane pomoći. Vuković i Salata podupiru Krišcha. Razvije se živahna rasprava glede načina, kako da se osjigura stalna državna godišnja podpora ovoj zakladi. Jedni su za to, da se uzakoni državni zakoni, a drugi da je dostatna jedna ministarska naredba. Lorini je zato, da se za sada primi 100.000 K jur od ministarstva obećanih za pripomoći ribarskim zadrugama.

Žrtva.

Napisao E. D. Prevo S. Z.

— Oh, oh, Gujedko! Stoj, dakle, živino gjavolasta. . . .

I udarajuć prostom dragosti žulvijenom dianom po hrbtu konjčeta, što hrže i topče nogom na stvrdnutom sniegu, Kristan, Fedorović, smiono lovac medvjeda, koji nikad u ruci ne očuti drhat, ni u srcu bezodlučnost, zagledava izraživim pogledom u okolni obzor.

Kao pozorišna zavjesa postupice pridizana, bleda magla penje se iz niskog odla, spora, lagajna i svedj više prozina. Otkad dokad huj vjetra obidje masu, i odikne krajeve biele pliate. Onda kroz rasporice, vidi se, kako se selo odijli do na vrh brežuljka, bučni uzak njegovih izba, sve jednaki, sa istim pročetjem sazdanim na popriekim panjevima, sa istim tlesnim oknima i istim krovovima, sa dva ukrizena stupa i sa snježnim vezom na strešnicu.

— Oj, nuder! Dan će biti liep sa jakom stupeni što obrodje, s onom ruskom stazeni, bezpripodobljivom, što prožvigne krv i razveseljuje dušu.

Na tvrdom i šumnom putu, u četiri sata i po, zanajviše pet, Gujedko, vriedno živinče, prozdriet će, ko mjeru žita, svojih pedeset vrsta — a mali Saka, dobro ogrnut pod tsi-novkom saonice, razvitroć će svoje velike oči pred čudestvom tajnstvenog Kazana, o kojem

Salata bi hoće da se udjeluju bezkamatni zajmovi ne samo ribarskim zadrugama da li i siromašnim ribarima, a tako Davanzo i Hutterot.

I mi smo mnijenja, da je svota od K 100.000 premalena, tim više, što je ova svota imala biti početna glavica za samu zakladu siromašnih ribara u Dalmaciji. Sad kad su gospoda i ovu mrvicu podielila na sve ribare Jadrana, pravom će imati tražiti, da se ista poveća, te nam je milo, da se je konferenca složila u tome, da se uzakoni zakon, kojim se traži, da se u državni proračun kroz g. 1908.—1912 uvrste svote od godišnjih K 60.000, a od 1913 i 1914 svake godine K 50.000, a unapred prama tome, kako se pokaze potreba.

Zao nam je, da je selo zaklade u Trstu, pak bi rada da se barem osnuje podružnica u Šibeniku, centru zimskog ribanja sve Dalmacije, a zinski su ribari najpotrebniji.

Ovo stavljamo našim zastupnicima na srce, kad se u parlamentu bude pretresao ovaj zakon.

15. Zajednički ribarski zadrugi pravilnik.

Izvjestitelj ovog pitanja bio je Salata. Priznati je, da je nastojao rješiti pitanje, kako je bolje znao, ali ipak nije u nama pobudio nikakovo novo otkriće, a da je baš trebalo, da mu predsjednik i članovi, koji zastupaju Dalmaciju, izkažu svoje radovanje i priznanje. Ovo je dosta žalostno, jer sve što je Salata iznio, to se je sto puta čitalo u našim pokrajinskim novinama. Kad se je hrvatski pisalo, gospoda na pomorskoj vladi nisu razumila, a kad se talijanski zbori, tad se stvaraju nova otkrića, pred strahom pera hrvatoždera Salate.

Pošto smo mi naše nazore i ako u kratko iztakli pri sedmoj točki u broju 199 t. j. što bi se imalo poraditi, ako hoćemo da nam ribarsko zadrugarstvo napreduje, to se ne ćemo potanko sada baviti sa ovim pitanjem nego ćemo reći samo, ono što najnuždnije i što ne možemo premućati.

Sve što je Salata predlagao, to je u Italiji učinjeno i sve se to nalazi u brojevima „Neptunice“. On bi hoće da, se ribarska društva na Jadranskom moru združe u dvie federacije: federaciju dalmatinsku sa jezikom hrvatskim i federaciju Istre, Trsta i Gorice sa jezikom talijanskim.

Milo nam je, što je Salata ovim priznalo, da su ribari u Dalmaciji samo hrvati, te se nadamo da posle ove svećane izjave ne će više pisati, da su Čozoti jedini ribari u Dalmaciji, a zao nam je, što on predlaže za Istru službeni jezik talijanski, jer ako se izvade Čozoti, koji su pripadnici druge države, u Istri su i opet ribari samo Hrvati, kao i u Dalmaciji, ako nisu izrodili pred strahom kojekakvog hrvatoždera.

Stoga mi bismo željeli, da bude samo jedna federacija sa selom u Šibeniku ili u kojem drugom gradu Dalmacije, a kad ovo ne bi bilo moguće, tad neka se ribarske zadruge u Dalmaciji okupe oko „Zadrugnog Saveza“ u Splitu a one Istre, oko „Posujnice“ u Pufi. Za nadzor zadruga ovakove vrsti neka vlada imenuje svog činovnika, koji će prama njoj biti odgovoran. Ovaj bi u isto doba morao biti podpunu upućen u ribarsku struku.

Govoriti pako o federaciji, mislimo, da je preuranjeno. Rade smo mnijenja, da bi vlada morala postupati isto onako, kako je postupao naš zemaljski odbor t. j. imenovati jednog pu-

tjućeg učitelja za ribarsko zadrugarstvo, koji bi pregledao sve danas obstojeće ribarske zadruge, sastavio za isti zajednički pravilnik u koliko se to daje i na pravom temelju. On bi morao držati predavanja, da ribare uvjeri o korist, koji bi oni imali od ribarskog zadrugarstva, a kad bi sve uredio i izgledio, te sveo na pravu zakonsku podlogu, tad bi se moglo okupiti sve ribare oko same jedne federacije, ili kako smo gore iztakli. Bude li se drugičje postupalo graditi će se zgrada na pjesku bez temelja, te će se ili prije ili posle srušiti. Kad bi pako federacija uhvatila čvrst korjen, tada bi uz nju morala stajati i zaklada za podpomaganje siromašnih ribara.

Ovim načinom, a nikakvim drugim Nje-mačka je podigla veliki svoj ribarski obrt, kojemu se danas člo sviet divi. Kad bi se pako mogla osnovati federacija sama po sebi, koja bi obuhvaćala ne 50, kako kaže Salata, već 40 ribarskih zadruga, kako je u zakonu, nikad bolje, ali to bi se moglo postići tek onda, kad bi u nju stupile s vremenom sve zadruge ribarske na Jadrani i kad bi službeni jezik bio samo hrvatski, na što g. Salata ni druga gg. talijanaši ne bi nikada pristali, jer je njima prešnja politika, nego li dobrobit ribara i njihovih porodica.

16. Zadatak putujućeg učitelja za ribarstvo.

Koji bi bio zadatak putujućeg učitelja za ribarstvo? Bez otezanja, reći ćemo baš onaj, što ga je povjerenstvo prihvatilo i vladi preporučilo, ali ne da ga izvrši putujući učitelj, već odbor. Taj predlog u prevodu glasi: Neka se tiska pučkim slogom knjiga, koja će sadržavati u celini ili u svezcima: a) uzorni pravilnik za ovakove zadruge, b) naputak kao uzornik za osnuc ovačkih zadruga i za njihov upis u zadrugi registar, c) sve što se odnosi na takse i biljegovine zadruga ovakove vrsti, d) formule za vođenje zadrugi knjiga i pravljenje godišnjeg bilanca, po mogućnosti što jednostavnije.

Tko će sve ovo izvesti! Gospodin Hitlerot ma koliko imao dobre volje, ne može, jer ne pozna jezik hrvatski, a tako ni Salata. Lorini pako ima svoj posla u uredu toliko, da njeja i njegova pristava ribari žele vidjeti, a kamo li čuti, s tog ovaj odbor ne može, pa kad bi sve hoće izvršiti ovaj zaključak, a još manje onaj pod tačkom 2 i 3, gdje se zahtjeva, da se protiči duh do sada obstojećih ribarskih zadruga i nastoji oko njihove upisbe u zadrugi registar.

Bez putujućeg učitelja za ribarstvo ne može se govoriti o ribarskom zadrugarstvu, s tog mislimo, da bi ovaj odbor učinio najbolje kad bi predložio vladi njegovo što skrorije imenovanje i tako sa sebe skimo svako breme i svaku odgovornost.

U narednom broju baviti ćemo se ribarskom školom, ne što unapried svačemo pozornost štovanih čitalaca.

Patriarhat i Eksarhat.

Kod nas se malo toga znade o borbi između pravoslavnog patriarhata i bugarskog eksarhata u Carigradu. Patriarhat upravlja sa svim poslovima pravoslavne crkve u Macedoniji, dok pod eksarhatom stoje jedino poslovi bugarske crkve. Prije je patriarhat vodio sam i ove poslove. Bugari su svojedobno izposlovali

kod sultana, da je utemeljio u Carigradu bugarski eksarhat. Mimogredice budi navedeno, da je uprava crkvenih posala u samoj Bugarskoj, izjava osvobodjenja, ostala pod carigradskim eksarhatom.

Da se patriarhat oslobodi bugarskog eksarhata, odnosno da ovom ograniči njegovu djelatnost u Macedoniji, svojedobno je grčki patriarhat nabacio pitanje, kako bi bilo, da se bugarski eksarhat prenese u Sofiju, i da se istomu promjeni popovsko odielo. Ideja nije bila luda sa strane grčkog patriarhata. Ali ni bugarski eksarhat nije namah pao na liepak ovoj grčkoj finti. On je namah uvidio posljedice, koje bi zatekle bugarske crkve i škole u Macedoniji, kada bi se on preselio iz Carigrada, i kada bi bugarski popovi počeli nositi nova odieja, za to je namah odklonio svako eventualno pregovaranje sa Portom u ovom pogledu. Patriarhat je više puta pokućao na vrata Ildjisa, da provede ove reforme, ali uslied eksarhova prosvjeda svaki su put ostali patriarhovi pokućaji bez uspjeha. Ovih dana ponovno je zaključio poduzeti akciju, da se provedu ove reforme. Nu jer Bugari niti iz Bugarske, niti oni u Carigradu, a najmanje oni u Macedoniji žele takovih reformi, te se unaprieda može utvrditi, da će i ovaj put patriarhova akcija biti uzaludna. Nego dok za ovu oprieku svih Bugara zna grčki patriarhat, to se drži, da ova zadnja njegova akcija nema druge svrhe, do li da bi mu uspjelo doći do pregovora sa Bugarskom, e da bi ova pristala na to, da se u Bugarsku mogu povratiti iz zemlje protjerani grčki biskupi. Drugičje je na to tumačiti ova najnovija patriarhova akcija. Hoće li uspjeti?

Naši dopisi.

Sinj.

(Nagla promjena). Bahato razmećanje, ponosan gnev, ohola preuzetnost od jednog predašće, da ustupe mjesto umilnoj puzavosti, ulagivanju svemu i svakome, prisizanju vjernosti vladi, hrvatskoj i bivšoj narodnoj stranci. Gospoda, koja su pri zadnjim izborima za carevinsko vieće, iznevjerivši se hrvatskoj stranci i proglasivši se srbima, (izjava Petra vitezka Tripala u narodnoj čitaonici) radili protiv hrvatskom značaju ovoga kotara, zabrinuta su sada za posjed hrvatske stranke u Sinju, kad se radi o obćini, pa se sada tek sjećaju i hrvatske stranke zazivajući ju u pomoć. Sve nazad malo vremena gospoda na sinjskoj obćini prietila su podpisaleteljima tužaba, da će ih sudu predati, nu sve do danas toga ne uradiše, jer ne znadu, tko bi pri tome igrao ulogu obtuženika. Samo naprotiv ti isti individui plaću i zapomažu, pak dok samohvale narućuju i druge napadaju, htjeli bi, da drugi iz nekakva samilovanja spram njih šute, a zaboravljaju, da je obćina sinjska bila ona, kojoj su se opromale stotine istisaka sramotne pjesme, u kojoj se je brutalno napadalo sve one, koji su pri zadnjim izborim vojevali za obranu hrvatskog značaja ovoga kotara. Trošak štampe pak jamačno su i opet obćinska gospoda podmirila.

Radi zloropari pri ovdješnjoj obćini bile su prikazane tužbe na zemaljski odbor, pak o tome pitanju nebi se u novinstvu jamačno bila povelala polemika, da ju Stražičić i družina nisu izazvali, htjuići zavezati javno mnijenje.

Proti tlo pisaniji ustali smo onda, kad je

onaj lieknik u gradu, čije znanje pop Kiril uvijek hvali, mogao povratiti zdravlje i snagu našemu Saku! . . . Da ga učini, kao i druge dječake živahnog, smjelog, bojnovnog, odpornog na žlo i na muke! . . .

A kad se Saka odtrgne iz njenih ruku prostodušnim nehanjem njegove dobe, ona bolno pogledne kako se popinje na saonu, odklinjuju pod tsi-novku, da se odmah pojavi uvajen u pokrivač, zaharen od umora, ali sa licem proslanim radošču, domahujuć ju na pozdrav rukama.

Kristan je sprieda na baku, stiščuć remenje i bič.

Ona se jošte približi da za zadnji put preporučiti:

— Velika će studen, Kristane Fedoroviću, . . .

— Dobro je pokriven.

— Ma . . . Gospode, vukovi, Kristane, pazi, pazi na vukove. Budi oprezan snjim. . . sobom . . . poradi sviju nas. . . Pomisli, ti si naš život, Kristane. Vрати se sutra brzo, ponjavim ti!

— Stari lovac medvjeda uzidigne ponosno pleća.

— Vukovi! . . . Pah! . . . Nije vriedno da saspem prah i saćmu. Dosta je sulica i noži Vukovi, oh, oh! Dovoljna je Gujedkova frka i bič. A ti, Saka, bojiš li se vukova, ti?

— Uza te, ne talko, — smiono odgovori dječak.

(Nastavit će se).

toliko sanjaše i kojega će sada prvih puta da vidi. Pomisao brzog putovanja, objasna radostim čudjenjem ljubljenog sinčića Sake, posieva smieškom na debelu Kristanovu licu. Ostaje još časak da pogleda obzor.

Kristan je krosnat, krupan, jak, poupao u debelom krznu, pod kojim naliči jednom od onih medvjeda, kojima je on nezatomivi neprijatelj. Po tom se vraća k saoni i pregledava ju potanko. Sve je na mjestu. Nadstori poradi vjetra — tri vreće zobi za povratiti kumu. Trodijelu — i jedan kup koža odredjenih za prodaju u Kazan. Jastuci puni siena — posteljina skupa sa pokrivačima. I nuždni samovar. Remenje ni puno spuštenu ni puno pritegnuto. Orna konjčeta obita bakrom lašti se kao da je nova. Ona ko konjčeta obita bakrom lašti se kao da je nova. Ona ko konjčeta obita bakrom lašti se kao da je nova. Ona ko konjčeta obita bakrom lašti se kao da je nova.

— Sve je dobro; hajde, hajdeder Saka idemo; majčice Ulinko Jegorovna, drlgo moja, brzo, brzo!

Nu na pragu izbe, Ulinka zastaje da guta poljubce s lica dječakova. Saka nije je nikad po cieti dan ostavio, nebogi mališko! Od četvero djece, njime se je najviše mućila, najviše zakućupljala, tako je slabunjav bio uvijek; i za to ga zantjvoli, ljubi ga malko više od drugih, koje lakodjer toliko ljubi. Saka je uvijek privezan uz njen kaftan, uvijek nemiran oko nje, ili

pod svetim ikonama, gdje glasno čita koju po-božnu priču, što ju je napisao pop Kiril, dok se ona stira oko kuhinje, ili krpi lakat. Oh, dok se je radilo o drugima, Petru ili Aleksiju, onim dvama javlim blizancima živim slikama njihovog otca, čigove se razkustrane glave smijule iza dvostrukog okna izbe; ili o Nadji, maloj živuljivoj golubici, što jošte spava onamo gore u svom krevetku na peći u mirnom snu od njezinih šest godina, ona bi bila spokojnija. Ono su čvrsti dječaci Rusije, zgradjeni baš od jednog tista, da odolje vjetru i ledu. Ali on, njezin sladnjeni dragi Saka, stariji, ali opeta najslabiji, tako krhčjav, tako kukavan, a u isto doba tako božanstveno liep, da naliči herubinu sišlom medju ljudje, i čini joj se, da svaki čas odlicie u modro nebesje! . . .

A Kristan mora još da dovikuje: — Je li tamo, der, svi ste gluhi!

— Je li tamo, der, svi ste gluhi!

— I gundja na ženu, na diete, na Gujedka, što podkovanom ploćom udara po tvrdom sniegu. — Hajd, Ulinko Jegorovna! Što si bezumna! Ne ide se na kraj svietu, ni na lov medvjeda. Ide se u Kazan. . . Na setnju! Sinčiću, bit će ko u Hristovu džepu. . .

— Istina je — mrmnje majka — bezumna sam! . . . Nu što ćeš? majka sam, i bojim se . . . Što?

— Sve, ne bi znala, sve! Majka sam, Kristane Fedoroviću! Majka, na ovu rieć usta se ljube dva puta: mamka! . . . Oh, da bi barem

„N. Jedinstvo“ opet otvorilo svoje stupce, te povelio rječ o sinjskoj občini, očitom svrhom da občinstvo zavara. Evo nas opet, da suzbijemo laži, tražeći od zemaljskog odbora, da izvještje o reviziji občine sinjske objelodani, jer to od njega traži njegov ugled i sve javno mnijenje, pak će se onda najbolje vidjeti, tko je krivac i tko krivce brani.

„N. Jedinstvo“ bi bolju uslugu bilo uradilo svojim štičenicima, da je — mjesto otvarati stupce glupim samohvalam — obrolio naše navode, te da je u ime svojih štičenika mjesto zapomaganja i puzanja, kojim sada operira, tražilo od zemaljskog odbora, neka se objelodani izvještje revizije.

Knin.

Iza tolikogodišnjeg očekivanja i uzaludnog moljanjaka, bi reći, da će se na skoro započeti sa radnjama normalne željezničke pruge do Pribudica, pa ćemo i mi time već jednom doći u svezu sa ostalom Europom. Da će i ovo naše i onako ubavo i pitomo mjesto: time postati još znatnije, nema dvojbe, jer će ono biti stječiste svog trgovačkog života, koji će spajati naše vebelno more sa nutarnjom državom.

Ministar je željeznica skoro iztakao, da će istodobno započeti i radnja željezničke pruge iz Zadra u pravcu prema postojećoj pruzi Knin-Split, a taj pravac imao bi biti svakako Knin-Zadar s više raznih i znatnih razloga, a ne nikako Žitnić-Zadar, kako je to zastupnik najzapuženijeg kraja u pokrajini, naime trogriško-drišniko-promišnog okruga Dr. Ičević tražio, samo da svoj kotar bilo nečim obdari. Da će mu ministar predsjednik Beck, odnosno ministar željeznica Derschatta u tome zadovoljiti i time i još novu konoj Sinjskoj pruzi satriču željeznice Dalmaciji podariti, možemo biti sigurni, jer kod nas se obično gledaju najfantastičnije ideje ostvariti. Naši su zastupnici većinom nekakovi Julesi Verni, koji željeznice preko otoka, a blagostanje preko vlade traže! Zastupnik Ičević može svoj izborni srez sve i bez željezničke pruge preko Miljevacca pomoći, ako uznašoji da se u njegovu svezu otvaraju škole, rede putevi, osnivaju zajmovnice, unistaju kamačnici, provodi asanacija malarije, regulira Čikola i druge vododerine, provodi pitka vodaj otvori rudarska škola u Drišnu, a kotarski sud u Promini, uredi pitanje delizanse izmed Oklaja i Knina, spoji Trogir sa Spljetom pomoću lokalne željeznice itd., a pusti da željeznica po prvobitnoj zamisli bude provedena od Zadra do Knina.

Najbolje će pak biti, da stvar obrazložimo po tenanu. Izgradnjom pruge Austro-Ugarska-Knin, ovo će mjesto, kako rekomo postati stječistem svega što se za Dalmaciju sliječe, pa i sve ono što će za glavni grad pokrajine ili iz njega ići, ići će preko Knina. Mnogo bi dakle brže, lakše i jednostavnije bilo, kad bi pruga izravno vodila iz Zadra u Knin, nego li iz Zadra preko Žitnića u Knin. Duljina pak pruge od Zadra do Knina bila bi samih 7 km. veća nego li od Zadra do Žitnića, ali je razlika ta, što od Žitnića do Knina ima kakovih 30—35 km., te bi se putovanje od Zadra preko Žitnića do Knina, gdje svakako za dalnje putovanje treba doći, odijelilo za dobar sat i po vremena. Na pruzi Knin-Žitnić susretamo poznate nam dvie uzbrdice: Klanac i Moseč, od kojih je ova zadnja veoma znatna, te bi se morala zamieniti sa kolosalnim gvozdenim mostom preko Cikole iznad Drišna. Na novoj pruzi od Žitnića preko Miljevacca naišli bi na Krku, preko koje bi se isto morao pružiti još kolosalniji gvozdeni most i svladati velika slapaska uzprisa, dočim od Knina do Zadra, osim malih dvaju mostića preko Butišnice i Radljeva, drugih ne bi trebalo, a uzprisa znatnih nema, već jedino „brdo“ kod Knina. Što se tiče komforta za putnike loko u hrani bilo u spavanju, Žitnić ne bi nikako mogao pružiti kao Knin, a bilo bi bezmisleno promjenu vlakova i odmor i to odulji odmor putnika priličiti u onakovoj pustoši, kao što je stanica Žitnića, kad imamo Knin sa svojim nenadkriljivom panoramom. — Ako se u transiranjju željeznice preko Miljevacca ima obzira na možebitne buduće rudnike tuda, tko jamči, da se i pod zemnom korom kršne Bukovice ne krije znatno rudno blago; pa tko brani ako se na Miljevcima otkrju na veliko rude, pružiti odatle do Žitnića komad pruge, kao što je prižena sa Velušića do Drišna. Izradi li se pruga Žitnić-Zadar, koristilo bi se ono 5 sela Miljevacca, dočim bi time za vjekove ostao zakopan silan broj sela kninske i kistanjske krajine, sva bogata zdrava i pitoma Bukovica bila bi znatno oštećena, što bi očutila i mnoga sela benkovacke i obrovacke občine. — Nadodamo li još i tome, da kad ne bi bilo pruge Zadar-Knin, trebalo bi i nadalje uzdržati dilžansku svezu izmed Knina i Kistanja, što bi osim troškova bilo na neudobnost putnika i okaš-

njenje pošte, mislimo, da smo opravdali naše izpravno stanovište.

Obzirom na ove iztaknute činjenice, kao što promišljajući na sve one tehničke i ostale pogriješke, u koje će upasti željeznička pruga Zadar-Žitnić, čudimo se kako zanimane občine Knin, Kistanje, Benkovac, Zadar u prvom, a občine Obrovac i Biograd u drugom redu, u vlastitom interesu energično ne traže, da željeznički spoj bude po zdravom razumu izveden Knin-Zadar, a ne bezmisleno Žitnić-Zadar. Čudimo se za što svoj glas po dužnosti ne digne za to i trgovačko - obrtnička komora u Zadru. Čudimo se za što u tome smislu na rodni vodje u zanimanim krajevima ne obrđže pučke skupštine i ne protestiraje protiv pruzi Žitnić-Zadar, a napose se čudimo rodoljublju zastupnika kršne Bukovice Dr. Baljaka, kako i on nije u to ime odlučno ustao.

Nadodamo li, da je skoro namještitvena komisija boravila u Kninu samo cigli jedan dan za preliminarne radnje novih pruga, možemo odmah zaključiti, da ćemo biti obdareni sličnim igračka-prugama, kao što je ona Spljet-Sinj.

Kad bi mi uza sve to slali brzojavke pozudanja g. g. ministrima u Beču, onda bolje da nije ni željeznica, a da i nas sunce žarko — ne grije!

Mašinist.

Viesti.

Za družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru primila je mjestna podružnica K 38— skupljenih na predlog gosp. M. Bedrice prigodom zaruka gg. A. Grabo i J. Dulibićem u Skradinu.

Svega K 38—

Prije izkazanih „ 475.04

Ukupno K 513.04

Napried za našu Istru!

„Iz „Hrvatskog Sokola“. Večernja zabava na Tri Kralja u „Sokolu“ izpala je krasno iznad svakog očekivanja. Zauzeti i marljivi naši diletanzi iztakose se još jednemu u šaljivoj igri u 1. činu: „Doktor Muller“, pozabavivši na osobit noćin celo mnogobrojnu slušateljnicu Odkidivaše se nspjelom igrom gdjica lika Lušić, gdja Kar. Novak, gdjica J. Milin, te gg. Josip Pasini, K. Novak, Dellagiovana i Bulat. Sveukupno bijaše, da nije moguće bolje, kao od diletanata, a medju njima g. J. Pasini u ulogu slugu znao je svojom duhovitom ulogom, upravo posve usvojenom, držati uvijek veselu i šalnu žicu na dostojnoj visini. Napredak diletanata je očit, te mora da svake prijatelja ovog kluba zadovolji, a za sve to ide u prvom redu zaslugi i priznanje vrlo gosp. K. Novaku, koji se upravo svojski za nj zauzimlje. Dvorana „Sokola“ bila je dubkom puna. U obće u „Sokolu“ opaža se bujniji društveni život, a u članovima, kojih broj sve to više raste, svedjg veće oduševljenje za ovu patriotsku ustanovu.

Obća godišnja skupština „Hrvatske Čitaonice“ i „Šibenske Glazbe“ biti će na 12. t. mj. u nedjelju izmedju 5 i 6 sati po podne. Članovi bit će posebno obavješteni.

Veliki Sokolski ples u Šibeniku uređen je za dan 22. veljače.

Kretanje u luci. Kroz minulni mjesec proinsane lantske godine ušlo je u Šibensku luku 241 austrijskih parobroda i 10 jadrnjača, 5 talijanskih parobroda i 24 jadrnjača, te 1 danska jadrnjača, sa ukupnom tonelažom od 40.507 Tona.

„Ubožkom Domu“ udielile gg. kan. Ivan Vidović, da počasti uspomenu Tome Didolića osnovatelja selačke občine i bivšeg zastupnika, K 4 i Krsto Jadrnonja K 4 na čemu im se uprava „U. D.“ najljepše zahvaljuje.

Uzorno točna i savjestna porezna vlast. Danas se je obavio izbor jednog člana i jednog zamjenika III. izbornog tiela u povjerenstvo za ličnu dohodarinu, a mnogi poreznici nisu primili poziva, a neki i to većina tekarsinoć pred samu noć. Oglase za ove izbore vidio je možda sam g. Böttner, jer u zabitnom kojem kutu ureda, koji ih oglašuju, malo ih tko vidi, ako nije javno upozoren oglasima po mjestu. Je li ovo točno, zakonito? U pozivu, što se dieli poreznicima, da pristupe na izbor, stoji pisano: „Izbor će biti u Šibeniku u o vaj ured“. Ovako se štje hrvatski jezik u uredu g. Böttnera! U pozivu za izbor stoji pisano još to, da će se izbor obaviti u „Palazzo del conte“. Gdje je taj „palazzo del conte“ u Šibeniku malo tko ili nitko ne zna, osim onih koji su mili gosp. Böttneru i koji su ga našli valjda upisanu negde pod repom mletačkog lava, za kojim toliko uzdišu.

Kazalište. Sinoć u liepoj komediji Galline „Così va il mondo, bimba mia“ mala je 9. godišnja umjetnica Giulia de Riso pred dosta punom kućom potvrdila onaj liepi glas, koji ju je pretekao. Njezina se naravna igra mnogo svidja i dobiva osobitu draž radi dobe ove

umjetnice, radi njezine nježnosti i u obće radi svestranog njezinog poimanja predmeta i situacija. Dopala se je mnogo, osobito u monologu i bila je više puta topla aplaudirana. I ostali članovi družtva zadovoljavaju. Večeras vesela komedija u 2 čina: „Propagande del cuore“ i farsa.

Blagajna za štednju i zajmove u Vodicama u prošincu imala novčanog prometa K 4457.50; ulazka K 2702.50, izlaska K 2755— Prometne svote K 8304.85. Koncem mjeseca njezin aktiv: Zajmovi zadrugarima K 120,549.55 Izkaznice potroška K 6147.72, Razni računi K 4891.65, Novca u blagajni K 222.17; ukupno K 131,811.09. Što odgovara pasivu: Uložaka na štednju K 23,272.07, Tek račun K 101,251.78 Izkaznice dohodka K 2805.20, poslovni djelovi i pričuva K 4382.04. Broj članova 339, odkazanih 9.

Parobrodarsko družtvo „Dalmatia“ (fuzionirana parobrodarska družtva Negri, Rismond, Topić i „Zaratina“) započelo je svoje djelovanje u Dalmaciji novom godinom. Sjedište je družtva u Zadru, a u Trstu imati će neki eksperimentalni odbor za družtvene poslove. Družtvo „Dalmatia“ preuzimlje svu obalnu plovidbu srednje i sjeverne Dalmacije i poštarske pruge Trst—Metković i Trst—Korčula. Družtvo je za sada uređeno kao konsorcij, a netom vlada odobri štatut, uredit će se kao dioničko anonimno družtvo. Ono je obvezano pogodnom, da nabavi deset novih parobroda: dva od 500 tona, 3 od 200 tona i 5 od 60 do 80 tona, a svi brzinom od 10 milja na sat pa je za to već naručilo u Englezkoj 3 parobroda od 700 tona, brzinom od 13 milja na sat. Početak službe ovog družtva donio je čitavu konfuziju. Parobrodi dolaze i odlaze, za redobnika putovanja nitko još ne posjeduje.

Dalmatinska paroplovba. — Predprošlog tjedna bili su u Beču brodovlasnici, koji imaju preuzeti prevoz robe za Dalmaciju. Pogodjali su se glede gradnje parobroda, namjenjenih toj službi. Ukupno gradit će se 10 parobroda: 2 su već naručena u Trtu kod „Stabilimento Tecnico“. 3—4 naručit će se na novoj brodogradilnici braće Kozulića u Tržicu kod Trsta, a tri sagradit će se valjda u inozemstvu, ako ne budu se mogla sagraditi na domaćim brodogradilnicama. Trošak za gradnju tih 10 parobroda iznašati će po prilici K 2,500,000. Glavnice daje „Jadranska banka“ u Trstu. Brodogradilnica „Stabilimento tecnico“ u Trstu, to jest ona u sv. Roku trščanskom, na kojoj će se gradit trgovinski parobrodi, bit će dovršena već mjeseca veljače 1908. Troškove za istu pokrit će podružnica c. k. povel. kreditnog zavoda za trgovinu i industriju u Trstu, kod koje „Stabilimento Tecnico“ uživa kredit.

Sudački izpiti. Pišu nam iz Zadra: Na 15. tek. mi, započimlju kod amošnjeg prizivnog sudišta sudački izpiti. Prijavilo se je 12 kandidata, od kojih dvie trećine naše čeljadi, koja je svršila srednje škole na hrvatskom jeziku, prve pravničke izpite položila u Zagrebu, a morala nastaviiti daljnju pravničku naobrazbu po njemačkim univerzama.

Kod našeg će se prizivnog sudišta i ovaj put još uvijek pretežno izpitivati talijanski, a glavne će se klausurne radnje morati izključivo sastaviti na talijanskom jeziku. Tako mladi pravnici, koji su prisiljeni prigrliti tuđi jezik da dodju u svoju domovinu u državnu službu, nisu ni u njoj istoj sretniji, jer svoje znanje stečeno na njemačkim knjigama moraju pokazati gospodi na prizivnom sudištu, u glavnom, kroz poznavanje talijanskog jezika. Nije dosta što naši mladi pravnici moraju neprestano slušati, da naš jezik nije još sposoban za znanost, već ga u vlastitoj kući moraju motrit u sasma podrednom redu i to onda, kad ih najviši sud u zemlji izpituje o „jednakosti pred zakonom“! Zaista im je sličnih slučajeva u ustavnoj državi! — Nu, tko da se za to brine, kad je pretežni dio činovnika hrvatski, kada su zastupnici na pokrajinskom saboru skoro izključivo Hrvati, a u carevinskom vieću sve Hrvati iz Dalmacije, a nijedan „Talijan“?

Čozotski zahtjevi. U Metlcina, pod predsjedanjem D. L. Morenosa, držala se je prošlih dana impozantna Čozotska skupština, koja je odaslala brzojavna na sve četiri strane svijeta, zahtjevajući, da im bude dozvoljeno ribanje na istočnoj obali Jadrana i unutar jedne morske milje, a to za to, što oni plaćaju ličnu dohodarinu, a ne plaćaju obrtarinu, dok naši ribari, podanici ove države plaćaju jednu i drugu. Unicom nepravice!

„Napredak“, pedagoško-didaktični list koji već toliko godina izlazi u Zagrebu i koji se broji medju ponajbolje naše listove te vrsti, počeo je novom godinom izlaziti u umnoženom obsegu s prilogom, koji nosi naslov „Učiteljski Dom“. Radujemo se napredku učiteljstva u Banovini.

Ravnateljstvo družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je sljedeće prtnose: Družbina podružnica u Dragiču K 41.46; g. Šepić Josip, Matulje, K 20—; g. Renigar Ivan, profesor Zagreb, izruča dar gornjogradskih gimnazijalaca, da počaste uspomenu pok. prof. Nikole Mohra, K 89.50; Halauška August, Opatija, K 10—; Frlan Josip izruča skupljenih medju opatijskim mladićima umjesto vienca na odar pok. Dragutina Kompanje i Drag. Brčića K 30—; Herdi Ferdo, župnik Vlahovo, daruje ostatak računa K 30—; Ženska podružnica Opatija ostatak članarine K 4—; Dr. Dinko Trinašić, odvjetnik u Pazinu, u oprost čestitaka K 10—; Dr. Konrad Janežić, odvjetnik u Voloskom, u oprost čestitaka K 10—; g. Viktor Tomičić, posjednik u Voloskom, u oprost čestitaka K 10—; g. Julij Miran, posjednik u Opatiji, izruča članarinu mužke podružnice u Opatiji K 167—; g. Pleš Filip, Opatija, u ime dara K 2—; Prof. Vjekoslav Spinčić, zastupnik naroda, Opatija, u ime božićnice K 100—; Dr. Pero Magdić iz Varazdina izruča dar g. Alberta Vileček prigodom vjenčanja svoje kćerke Dore K 5—; treći mužki razred u Omišlju kao božićni dar K 10—; Družbina podružnica u Opatjalskom Krasu članarina K 50.50; Dr. Pero Magdić daruje K 5—; „Hrvatska čitaonica“ u Splitu u ime podpore K 50—; uprava „Nar. Lista“ u Zadru prihod u god. 1907. K 2020.09.

Nadalje je primilo ravnateljstvo Družbe podpore sljedećih obćinskih poglavarstva i novčanih zavoda: občina Starigrad u Dalmaciji K 40—; občina Drenovci K 10—; poglavarstvo trgva Poljaca K 50—; občina Pisarovna K 10—; obćinsko upraviteljstvo Benkovac K 300—; občina Duganoska K 100—; občina Slav. Stupnik K 10—; občina Orli K 20—; občina Cvetković K 40—; gradsko poglavarstvo Kostajnica K 10—; občina Rakovica K 20—; Prva hrvatska štedionica u Zagrebu K 100—; Ivančeka štedionica d. d. K 5—; Krapinska štedionica d. d. K 50—; Hrvatska pučka štedionica d. d. u Pločari K 10—; občina Metković preko „Nar. Lista“ K 100—; Živilj plemeniti darovali! Napried za hrvatsku Istru!

Saziv carevinskog vieća. „Zeit“ donasha viest, iz koje izlazi da se pogovara u parlamentarnim krugovima, e bi se carevinsko vieće imalo da sazove za 17. ožujka. Ono bi imalo da drži svoja zasjedanja do 11. travnja, kada započimju vazmeni praznici. 17. travnja preuzeli bi se opet parlamentarni poslovi, koji bi se imali onda da nastave do konca lipnja.

Svjetska izložba u Bruxelles-u. Pod pokroviteljstvom belgijskoga kralja obdržavat će se u travnju 1910. obća svjetska izložba, koja će trajati nekih šest mjeseci.

Ubojica Sarafova mrtav. Ubojicu Sarafova htjeli su upisati kad su ga spazili u jednom vlaku blizu Bukarešta. On je na to skočio preko prozora te je pao medju kola i ostao na mjestu mrtav.

Naše brzojavke.

Zagreb, 7. Barun Pavao Rauch imenovan je banom.

U županijskim izborima većinom je pobjedila koalicija.

Beč, 8. Sutra novoimenovan ban Rauch polaže prisegu u ruke kraljeve.

Beč, 8. Kroz ovu sedmicu sliedit će imenovanje odielnih predstojnika. Podbanom bit će imenovan Crnković, predstojnikom za pravosuđe Vranicki, a za bogoštovje i nastavu M. Madić.

Beč, 8. Dolazak Pichona prouzrokuje veliko zanimanje.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga

URARIJA I ZLATARIJA
EUGENA PETTOELLA

U ŠIBENIKU
(Glavna ulica br. 128)
Bogatou obiskrbijene
preporučuju se P. N. Obćintvu.
Cjene umjerene.

Javlja se P. n. obćinstvu, da je podpisano dobavilo nova, liepo opremljena

pogrebna kola za djecu.

Daje se prigodno u najam uz umjerene cijene.

Produzeće Scotton.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvena zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razertečnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Hrvatska Tiskara

NOVO ustanovljena

u Šibeniku

(ulica Stolne Crkve).

Preporučuje se najtoplije P. N. Obćin. svu za izradbu svakovrstnih radnja, kao: raznih djela i brošura, posjetnica, koverata, listovnih i trgovačkih

papira, zaručnih i vjenčanih objava, osmrtnica i sve druge u tu struku zasjecajuće radnje. Jamči za tačnu i modernu izradbu uz posve umjerenne cene.

Jadranska Banka U TRSTU.

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5. Vlastita zgrada. ....

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjmove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjetnije uz vrlo umjerenne uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa odkazom od 5 dana uz 2 1/2 %
" " " 15 " " 3 %
" " " 30 " " 4 1/2 %

Uložke u zlatnim Napoleonicima ili u engl. funtim.

(sterlinam) uz uložničke Listove:
sa odkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 " " 3 1/2 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uložanja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izdriebanih vrijednostnih papira uz umjerenne uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Pepsitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjmove na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.
Daje jamčevinu za carine skladišta Kontiranja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeganje vrijednote proti gubitku žriebanja.

Banka Commerciale Triestina.

JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se preporučiti p. n. obćinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, braćovštinama, svoju krasnu uređenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— svieće od pravog pčelinjeg voska —

kao i finog crkvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po zdravlje — korisna meda Klg. po K. 1:20. Kupujem uz dobru cenu u svim količama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

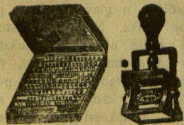
S veleštovanjem

VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

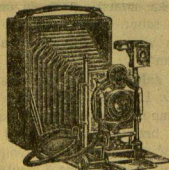
JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

KNJIŽARA I PAPIRNICI IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preduzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kautschuka i kovine.

Skladište fotografskih aparata i svih nazgrednih potrebština.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA,

romana, slovnica, rječnika, onda pisanih sprava, trgovačkih knjiga, uređovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

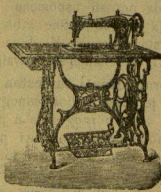
Prima preplate na sve

hrvatske i strane časopise uz originalnu cenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zaloha svakovrstnih

toplomjera, zwieker-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama.

VANSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

NE ČITATI

samo već kušati se mora davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od Ilijanova mlieka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Drazdžani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od Ilijanova mlieka da se lice oslobodi od sunanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Pretplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA VUČIĆA ŠIBENIK.

ŠIRITE „HRVATSKU RIEČI“!

Trgovci! Oglašujte u „Hrvatskoj Rieči“!